

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1.70 кор.

За границю:

на цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з висилкою двічі
в тижні 5½ долара, або 10
рублів; з висилкою що субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Поодиноким число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бе руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича

Виходить у Львові що дн
крім неділі руских свят
о 5½ год. по полудні.
Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» при
ул. Оссолинських ч. II (партер)
(фронт від ул. уТхої). Експе-
диція місцева в Агенції
Соколовського в пасажі Гаве-
мана.

Рукописи звертає сліше
на попереднє застереженя.—
Рекламації неопечатані є
вільні від порта.— Оголь-
шеня звичайні приймаю-
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надіславі» 40 іч
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Автономічні струї серед народностей західної Росії.

(Дальше.)

Наведені в попереднім числі прояви свідчать, як значні є автономічні струї на Україні. Розповсюджує їх широко розвита українське днівникарство і численні видання окремих, які пояснюють суспільно-політичні питання України-Руси, як відомі спілки видавничі «Знаття — те сила», «Рух», «Лан», «Вік» і т. и., а хоч немало робить перепон чиновництво сим змаганям на Україні, всеж таки ці ідеї входять мало помалу в широкі верстви народні.

Осередком українства є п'ять губерній: харківська, київська, подільська, подтавська і волинська, які тягнуть ся неперервним пасмом з заходу на схід. Васелені вони майже громадно Українцями-Русинами (від 70.1%—92.9%) із значною примішкою Жидів (від 4—13.2%), котрих екількість меншає, чим далше йдемо з заходу на схід. Поляки і Москалі становлять тут меншість. Поляки є тут земскими власниками а Москалі зневаженими чиновниками. На тім просторі нема ані одного повіту, де Українці не мали би народної більшости. А в п'ятьох інших губерніях українських: херсонської, чернігівській, катеринославській, кубанській і таврійській, які Україні бажалиб також прилучити до своєї обласної автономії, числять они 42.2%—68.8% загально населеня. Московська колонізація зробила тут значний уже поступ. На останку в повітах: суражській, в курскій губернії уступають першєства що до народности Білорусинам (69.4%), а мглинській, стародубській і новозобківській той губернії — Москалям. На Кримі переважають Гатари. Меншість становлять Українці також в повіті тираспольській (32%) і в одеській (21.8%).

Докола сего осередка етнографічної України-Руси простирають ся в усіх напрямках загоны української народности, входячи нераз доволі глибоко в области чужих груп етнографічних. Так и. пр. в Польській Королівстві сягають до деяких східних повітів сідлецької і люблінської губернії.

Щоби зрозуміти, на яких союзників можуть Україні числити у своїх змаганях до осягненя самоуправи в російській царстві, цікаво буде для нашої сусильности мізнати також відносини Білорусинів, про які також говорить автор названої розвідки.

Білорусини доселили ся здавна на північ від Українців, над горішним Дніпром, Двиною і Німаном і творять, по думці антропологів і етнографів, окрему славянську народність і самі вважають себе при всяких супротивностях окремим народом.

Білорусь займає 5 губерній: моголівську, мінську, виленьську, вітебську і гродненську, хоч лише в двох перших Білорусини становлять більшість 75%. По інших губерніях поселені поруч Білорусинів ще Литовці, Лотиши, Поляки, Українці і Жиди. Поляки н. пр. творять власні групи етнічні в пов. білостоцькій (31.1%) і більськській (28.6%). Численні острови Українців

находять ся на Білоруси в пов. Більськській 39.1%, берестейській 64.5% і в кориньській 79.7%. Лотиский закуток становлять там повіти: двинський, люцинський і річицький в Вітебській губ., де Лотиши доходять від 89—64.1% населеня. В троцькім повіті, виленьської губ. переважають Литовці, котрі ще в значнім числі заселяють повіти сьвятинський і виленьський. Москалі лише у Вітебщині посунули свою колонізацію троха на захід, всюди инде є они напливовим живлом чиновничим, по містах, засмічуючим місцеву етнічну чистість. Зате Білорусини вбили ся клином в корінно московські землі і заняли майже весь пов. красненський в губ. смоленській і запустили свої колонізаційні загоны до сусідних губерній на сході: таерської, вековської і деяких інших. Жиди переважають по містах.

Ся розпросторна сила Білорусинів і свільна їх відпорність проти москов. колонізації мимо об'єднательної політики московської стає наглядним доказом, як хибні є розповсюджувані вісти, начеб Білорусини помалу потапали в московськє морі і затрачували власну народність. Вправді незручне положеня етнографічне не сприяло тут відродинам, витвореню фабр. промислу, заснованям міст яко осередкам цивілізації і витвореню широких верств інтелігенції, але низші верстви білорускі зберегли доси чисту власну культуру і власну народну психіку.

Автор дає відтак погляд на історичну ролю Білоруси, а хоч она описля підлягла Литві за Гедиміна, восіла висою культурою зрушити Литву, так що руска мова в білорускими прикметами була протягом трех віків язиком урядовим в адміністрації і в судах і язиком вищих верств на Литві. Була се доба процвіту культурного Білоруси, о чім свідчать такі пам'ятники як Біллія Скорини (1517), а останки з об'єму права, релігійна дидакт. літератури, св'ятських творів, з котрих найважнійший «Статут вел. князівства Литовського» виданий 1588. року кн. Львом Сапігою, в котрім наказує уживати рускої мови в судівництві і адміністрації в князівстві Литовського.

(Дальше буде.)

Недужий парламент.

(X) Всякий прихильник конституційного устрою переходить тепер справдешні Танталові муки. Щоденні звістки, які надходять з недужого парламенту про безконечні переговори, не дають ніякої певної відповіді на питає чи завтра почне ся безпарламентарний стан ex lex, чи знов відчинять ся двері парламенту і почне ся законодавча робота. Се безнастанне ваганє, ся непевність між надіями а безвихідністю доводять уже до справдешнього обмерзіня.

Цілих три тижні ведуть ся переговори між провідниками поодиноких парламентарних стороництв і з правительством, щоби раз вияснити справу, чи буде хліб з тої муки, чи ні. А тим часом минає день за днем, тиждень за тижнем і все нині стоїть майже на тій самій точці, від якої розпочали ся переговори. Слав. Єднота за-

явила, що не буде пересправляти з правительством в нинішнім єго складі, але готова впрочім причинити ся до розвязки пересилєня. Польске коло приняло ся задачі посередника, день в день пересправи, переговори, наради, засіданя, а при тим всякі коромоли і на останку Слав. Єднота ще не дала рішучої відповіді, чи допустить до ухваленя бюджет. провізорій перед обновою кабінету, а до того чеські радикали кажуть, що їх не обходять ніякі переговори. Переговорники пиві стілько знають, що й перед трема тижнями.

Терпеливість сусильности вичерпана до самого краю і ліпше, щоби було висловлене рішучє нї, як те безнастанне воловодженє. Переговорники мусять собі тепер зовсім ясно сказати, що опиняли ся між мирною роботою законодавчою або замкненєм парламєнту. Широкі верстви народні не можуть вже довше приглядати ся сему гайнованю часу і хочуть знати, чи мають чого сподівати ся по законодавчих представниках своїх, чи здавати ся на добру волю правительства.

Те, що тепер діє ся в парламенті, се справдешня забавка в піжмурки або хованку. Славянська Єднота ховає ся в закуток, скоро приступають до неї з запитанєм, що она думає. Она хоче тим способом закрити свою головну слабу сторону, своє розеднанє внутрішнє, задля того, що мало би стати ся, наколиб дійшло до порозуміня. Свір веде ся о медвежу шубу, коли тимчасом медвідь ще господарує в борі, сушать собі голови над тим, чи урядниче міністерство чи об'новлене? А що Слав. Єднота ще не поєднала ся із своїми групами що до сего питава, тимто й виминає рішучу відповідь.

З таким самим воловодженєм веде ся переговори в німецькєм таборі, де з огляду на звязаний з парламентарним пересилєнем чесько-німецький спір віддано провід німецьким вольнодумцям, котрі черпають головні свої сили з судетських країв. Они забирають ся до розвязки пересилєня з такою байдужною нерішучістю, як би парламентаризм не мав ніякого в світі значіня. І тут також треба глядіти причини тої отяжкілости. Від самого почину теперішнього міністерства мали німецькі вольнодумці з усіх стороництв найбільше представників в кабінеті, а від часу уступленя чеських міністрів відносини змінили ся ще більше в їх користь. При всякім змаганю до порозуміня вириває небезпечність розбитя сеї сили, котрої бережуть як би якісь ненаваршними сьвятоці не так німецькі, як властиво німецько вольнодумні. Очевидно німецькі поступовці бажалиб, щоби все так остало й на дальше.

Отут треба глядіти розвязки сеї загадки, для чого они не кваплять ся з порозумінєм, для чого з обидвох таборів не доходить до помирєня. Боять ся дійсности глянути в очи, боять ся нагої правди. Але за те пускає ся день в день в світ вісти про переговори то тих з сими, то сивх з тамтими і так до безконечности, щоби сьвітотви замилити очи, начеб з одного боку провідники Слав. Єдноти, а з другого німецькі поступовці трудили ся около спасєня парламентаризму. А найкомічнійше, як би оно заразом не було так сумне, є то, що Slowo polskie день в день величає в широких статах змаганя д-ра Гломбінського в тій справі і залєвляє, що вже туйтуй удасть ся єму урухомленє парламенту а відтак виходить, що або чеські радикали ще не хотять згодити ся, або знов N. fr. Presse цось попусвала. Не менше сьмішне і се, що социал-демократи удають, начеб то они так бажали при-

чинити ся до урухомлення держ. ради, хоч не могли би вказати ся хоч би одним ділом, котре сему допомагало би. Се бо річ відома, що соціал-демократи покладають свої надії не на яку небудь законодатну роботу, як на загальне невдоволене, котрому так радо пособляють. А се невдоволене парламентарною бездіяльністю проявляє ся щораз більше в широких верствах суспільности, а о скільки відбувають ся які народні віча (у нас і на тім полі повна байдужність), накликають до парламентарної роботи. В середу має відбутися засідане посольської палати. Чи зібрані послы відчують сей голос народних верств і возьмуть ся до хосенної роботи, чи галабурдами будуть старали ся его заглушити а тим способом доведуть до розбиття парламенту, покаже ся вже в найблизших днях.

Допись з над Збруча.

(Латинське Русинів і потреба національного освіджлюваня і роботи народної світских замість напастий на єрархію).

Вступна статя „Діла“ ч. 251. під в. „Межи двома огнями“ спонукує мене забрати голос в порушеній сею часописною справі. Нам би час заклинати с й погляд ідентифікованя віри, згляд дво обряду з народністю, погляд, котрий, як сам автор згаданой статі признає, Полякам від віків служить як середник польщеня Русинів. Коли маємо Румунів греко-орьент. і католиків, Чехів католиків протестантів, Німців і т. д., чому не можуть бути Русини латинського обряду, чому, саме Русин, змінивши свій обряд, має змінити і свою народність. Колиж златиншені Русини тратять свою народність, то чиж се по части не наша вина? Чиж замість чіпати ся неслухно нашої єрархії, не ліпше зробили би львівські Русини, а і інші по містах і селах, коли би освідомлювали Русинів-латинників, що они замінивши обряд не перестають бути Русинами? Коли би організували їх, чи то втягали їх до своїх організацій? Правда, погляд сей занадто вкоріненний межи простонародом, але тут вина якраз взагалним браку почутя національного, національної свідомости в низших верствах нашої суспільности, а за се вже наша єрархія бодай не сама відповідає. Тут винні ми всі, йдучи за Поляками і враз з простонародом визнаючи погляд, що латинське значить польщене, що хто перейшов на латинський обряд, ми его вже зпомежи себе вилучуємо, як нечлена нашої суспільности, уважаємо его за пропащего для нас і не опікуємо ся і не займаємо ним. Не виходжу в глущі причини сего явища, але зазначаю лише факт; і нічо дивного, що Поляки его використовують. Тут отже наші єрархи самі нічо не годні вдіяти, як не вдіят нічо навіть Рим, коли маємо діло з одної сторони з фалшивим упередженем а з другої сторони з громадним використуванем того упередженя. Покинувши отже фалшивий погляд, берім ся рівнож до громадної роботи, до ширеня свідомости національної, національного почутя і помежи латинниками, організуймо їх, дбаймо про релігійні їх інтереси в душі національним, як про латинських єпископів Русинів, про рускі науки в костелах, про видавництва релігійні в рускім язичі, молитвослови, катехізми, щоби они свої почуваня релігійні виражали в матерній бесіді, отже молили ся по руски, співали рускі пісні не лише дома, але і в костелі, а тогди перехід на латинське не буде для нас такою великою національною втратою, і мені здає ся, що тогди і устане для Поляків інтерес перетягана на латинське. Я, розуміє ся, не виходжу тут з свого власного становища, бо надто дорогий мені мій обряд не лише зі згляду релігійного, але й національного, як найкрасший національний добуток, якого нам і чужі завидують, але зі становища чисто національного, а бодай зі становища приклонників автора згаданой статі і в імя власне національних інтересів а тої гадки, що ми повинні погодити ся златинськом межи нашим народом яко довершеним і довершующим ся фактом і ратувати бодай національність наших латинників — і не спускаючи ся зовсім на нашу єрархію, засукувати рукави до роботи, роботи вдячної і певно красшої, як неустанні і

безосновні напади на ню*). Бо поминувши тоє, що наші єрархи мають дійсно до роботи з грізнішими явищами серед нашої суспільности, як перехід на латинське, а се власне ту борбу з ріжними ізмами ворожими церкві католицькій. — Як они годні приміром припинити роботодавців, щоби не прикладали ніж до горла низшим верствам міського населеня? Не буде приміром можности переходу на латинське, то він его, як Русина, і так відправить зі служби, або ві то робітник, чи слуга, стане греко-кат. Поляком.

Якуж таму мають они класти проти напору польщеня? Одиниці — проти громадної роботи? Тама тут найкрасша — національне осьвідомлене; зробити верстви маломіські, національно малосвідомі, як признає сам автор статі, національно свідомими, протиставити громадній роботі Поляків таку саму роботу Русинів. — На чолі роботи, як от найновіша, у Поляків стають єпископи Більчевські, Бандурські. А чи у нас пробував хто, окрім плюгавленя єрархії, втягнути її до народної роботи взагалі? А коли і були проби, чи особливо теперішня єрархія відказувала ся від роботи народної. Споневіряти не то вже владиче, але чисто людске достоїнство є кому, скритикувати, оплюгавити, — але віднести ся хотьби по людяному некому. Коли ми помимо того видимо наших єрархів, як они беруть участь в праці народній враз з світскими людьми, то мусимо признати, що роблять се з правдиво християнським самовідреченем і з щирою любовю до свого народу**). Дятого сум огортає чоловіка, коли раз на раз чує в органі національно-демократичної партії, котрої членами є у великій часті святиченки, в органі, що доси був найповажнішим з усього українського дневникарства, безнастанні, бевпідставні уїдання на нашу єрархію. Отже прим. Яку охорону може дати ексцеленція Митрополит греко-католикам: службі, вознім і т. д. у львівськй магистраті, щоби они не потребували покидати свій обряд? Автор статі найби був ласкав вказати способи, як приміром може єрархія перепинити агітацію православно-московску, хотьби она була ведена навіть безосовісними святичениками (коли би розуміє ся такі були) так само, як з другої сторони, як перепинити агітацію в душі соціалістичним, радикальним, о скільки він ворожий вірі, церкві і духовенству? Як приміром могла єрархія не допустити до ухвали резолюції української академічної молодежи для релігії так зневажливої? Аж такої сили єрархії хіба би і сам автор статі собі не бажав. Щож до переслідованя церковними властями українського національного руху, послаями, рішеннями синодальними і т. д. то здає ся автор статі сам в то не вірить, хіба що схоче уважати за переслідоване всяку реакцію на брутальні напади на віру, церков' єрархію, духовенство. Тут мимоволі приходить на гадку порівнане само . . . дре мішок і квичить. Також трудно припустити, щоби не знав приміром, що Русини в Босні не стоять під юрисдикцією галицких властей церковних і що тут можуть помогчи лиш особисті стараня ексцеленції Митрополита, котрі не конче мусять вінчати ся успіхами після его найліпших інтенцій. То само можна сказати і о пересесенцях взагалі поза границями нашого краю. А що до особистих старань, то хіба не буде ексцеленція йти до автора статі розповідати ему, що зробив для греко-католиків поза границями краю на доказ своєї дбалости о їх інтереси. Гей! національні демократи святиченки Ширшого Народного Комітету! Докиж так будете позваляти в

*) На наш погляд повинно і наше духовенство в спілці з світською інтелігенцією по містах засукувати рукави і взяти ся до освідомлюваня широких і тих найнизших верств, щоби они не позбували ся свого обряду, бо в винішних обставинах не можна сподівати ся, щоби лат. духовенство допустило рускі проповіді, рускі пісні і т. д. по костелах. А крім того треба подбати о охорону тих, котрим відбирають хліб за те, що они Русини. — Ред.

**) Ми нераз вказували на потребу згуртованя вірної Церкві рускої інтелігенції нашими єрархами до сильної праці, як се роблять в західних австр. краях, в Німеччині, а навіть у Чехів і Словінців. Тепер крайня пора приступити до такої організації світської і духовної інтелігенції. — Ред.

своім органі вападати і плюгавити свою єрархію, ба нарешті й себе самих? А наша суспільність що на тоє? Чиж і надалі дасть себе водити і злобними статями, які щораз частійше появляють ся тепер в „Ділі“, підкопують тим самим значіне і повагу партії і єї органі і зражують до роботи народної найчисленнійшу і найдіяльнійшу часть інтелігенції? Чи на се нема ради?

Священник націонал-демократ.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Будапештєнські і віденські коштувські часописи розголосили про мнїмі уступки зроблені угорському міністерству Коронаю на полі військовім і народо господарскім (виплати готівкою).

Як запевняє добре свідома в тих справах христ. сусп. Reichspost, нема на тім слівця правди, а розголошує ся те для робленя настрою. Корона стоїть на становищі, що поза програму комітету т. зв. девятки, о скільки єї домаганя взагалі здійснимі, і на котрі Корона давнійше вже згодила ся, більше нічого не уступить.

Що до виплати готівкою, то про се буде мусів др. Векерле порозумівати ся з бар. Бінертом, а австр. правительство сему рішучо не противне.

Всі ті вісти про мнїмі здобутки д-ра Векерлього, Андрашого і Кошута є лише маневром для ошломленя Угорщини, щоби удержати ся в боротьбі з Юстом.

Заграниця.

Підчас коли учителі світских шкіл у Франції і автори підручників, уживаних в тих школах, за порадою президента міністрів Бріяна висять судові скарги, зганяв Папа остро поведеє французского правительства перед французскими путниками, яких приймав 18. с. м. У відповіді на промову кардинала Вандтелія, який представив Папі згаданих путників, сказав Папа, що мимо всіх переслідовань віра в Франції остає непобідимою. Вороги злучили ся проти Господа Бога і хотять зничити християнство, а навіть поняти про него, стараючи ся о догматично ствержену моральну зверхність Церкви заступити абсолютною, незаконною зверхністю держави в релігійних справах. Стверджує се немумолима боротьба, ведена з єпископами, яких обжаловують за вірну преданність Св. Престолови. Але єпископи, котрі є свідками великаньської шкоди, яку наносить душам світська школа своїми безбожними, неморальними книжками, могли видати лише оклик розпуки. Бо підчас коли кождому французскому горожанинови вільно явно промовляти, то слово правди, голошено єпископами стає предметом страшної ворожечі. І не лише відбарають єпископам право, навчати вірних їх обовязків, але доходять до сего, що захочують і попірають проти єпископів тих, які позивають єпископів до суду. Одначе се не льодяне переслідоване не заколибає витривалости і відваги ані Папи ані єпископів. Бог відплатить нашим ворогам за наші слези.

В болгарскім собранію вивовів міністер заграничних справ Папріков бесіду про заграничну політику. Рішучо виступив проти погляду, що відносини до Росії не є щирі, Болгария бажает собі також добрих відносин до Сербії. А що про них не згадано в престольній бесіді стало ся се тому, що в сім році нічого ще гідного уваги нелучило ся. В відносинах до Туреччини нема вправді достаточного довіря, але оба правительства намагають ся поправити відносини. Заєствоване розбійничих банд ріжних народностей в Македонії Болгария не може бути ніяк відвічальною. Она бажает лише мирного розвою всіх народів в Туреччині. Впрочім при нагоді будучих політичних комбінацій на Балкані буде старати ся Болгария вибрати ту, яка буде найлучше відповідати єї інтересам.

Боротьба між льордами висшої палати а англійским правительством заострює ся з кождим днем. Міністри і секретарі стану старають ся палкими бесідами змобілізувати широкі народні маси проти зненавидженої висшої палати. Але й льорди не дармують. За воєнним кличем

Landdowne а послідувала оборонна бесіда Balfour а в Манчестрі проти нападів зі сторони міністрів. Він заявив ся рішучо за реформою тарифа з особливим вирішенням британських колоній що до оплати цля.

При тім старав ся він розвіяти побоюване, начеб то заведене реформи тарифи могло нанести шкоду бавовняному промислові в Lancashire подорожнім удержання серед робітничих клас. Він ніколи не згодив би ся на введення такого розпорядку, котрий міг би спричинити таке подорожнє. Протино принятє бюджету буде мало руйнівний наслідок для всіх великих галузей промислу. Через реформу тарифи бавовняний і інші промисли не лише нічого не стратять, але протинно, зискають ще.

Бесідник вказав на се, як Німеччина і Америка вели корисно торгівлю при високих цінах і звертав увагу на се, щоби рільні торговці числили ся з сими досвідцями. Вкінці рішучо виступав він в обороні права лордів, в так важних справах апелювати до народу. Головною задачію другої палати є бачити на се, що правительство є правительством народу та щоби оно не зрадило народу через неоглядне законодавство. Який небудь буде вислід предлоги Lansdowne-а, щоби парід візвати на роземники, від буде справедливий.

Майже рівночасно промовляв в Гиль міністер просвіти Runciman. Він зазначив, що внесене Lensdowne-а є подією, яка не має паралел в історії останніх 300 літ, причім заявив в імені правительства, що она в фінансовій області не хоче мати нічого спільного з лордами. Низша палата ухвалила фінансовий закон і безусловно витрепас в своїй постанові, не входить в ніякі компроміси на основі якого податку або якої клявулі. Право лордів відкидати закон, не є більшим як право короля, не уділити своєї санкції.

Просимо відховити передплату.

НОВИНКИ

— Календар. Ві второк: руско-кат.: Ераста; римо-кат.: Клементія. В середу: руско-кат.: Мина м.; римо-кат.: Івана від кр.

— З Земельного Банку гіпотечного у Львові. Між оповістками в нинішнім числі подаємо оповістку про конституючі заг. збори субскрибентів Зем. Банку гіпотечного.

— Прив. руска гімназія в Яворові — як нам звідтам доносять — дуже гарно розвиває ся. Гімназія має тепер I. і II. класу з 91 учениками (54+37). В тім числі є 89 Русинів, 1 Поляк і 1 Німець. Школа містить ся в „Народнім Домі“ в осередку міста: I. класа на I поверсі, а II. на другім. В партері є канцелярія управителя з кабінетом для природописної історії і географії. Кабінет заосмотрений у відповідну скільксть мінералогічних і ботанічних okazів і має географічні карти, потрібні до I і II класи. На салью гімнастичну служить велика салья „Нар. Дому“. Учительський персонал складає ся з 7 сил. Управитель школи емер. проф. Т. Грушкевич учити латини і руского в II. кл. (10 год. тяж.); п. Іван Тиховский, заст. учителя, учити в I. кл. географії та історії, в II. кл. польского і німецкого і в I. та II. кл. математики і природи (20 год. тяж.); п. Дв. Лискевич, заст. учителя, учити в I. кл. латини, руского, польского, німецкого, географії та історії (20 год. тяж.); релігії учити о. Ом. Крайчик, місцевий сотрудник; гімнастику веде п. Андр. Маренів, дир. школи ім. Шевченка; співу учити п. Іван Вербовий, учитель виділ. шк. муж., а каліграфії п. А. Молчко, учит. шк. ім. Шевченка. Сей розклад науки є тимчасовий, поки не прийде ще одна учительська сила фахова до науки природописної історії. Наука відбуває ся від г. 8. до 1. в полудне. Ученики ходять до школи дуже правильно. В днях 10. і 11. с. м. візитував сю школу краєв. інспектор шкільний Майхрович і висловив ся прихильно про неї, а про учеників сказав, що суть здатні до дальшої праці. Загалом комітет, який опікує ся сею гімназією, подбав про все потрібне, аби поставити єї на вижній державних гімназий. Для вигоди убогої замісцевої молодіжї заложив бурсу, в якій є 27 учеників, а настоятелем є п. Іван Тиховский. Побажають лише дальшого гарного розвитку прив. рускій гімназії в Яворові. Очевидно, що єї розвій буде залежати від матеріяльної помочи нашого патріотичного загалу.

— В справі памятник Т. Шевченка в Києві. До

фонду на збудованє памятника Т. Шевченкови прибуло на протязі жовтня с. р. 4723 карб. 21 коп. Гроші єї складають ся з таких жертв та прибутків: від начальника IV. відділу перев. почт по залізницях 13 р. 13 к.; від Південно-Руского Товариства заліз.-скоб. торговлі 35 руб.; пристава 1 ст. звенигор. повіту 35 коп.; Спичинецкого волосного правління 1 р. 78 к.; пристава 2 ст. київского пов. 2 р. 40 к.; завідуючого черкаским винним складом 2 р. 65 к.; Бердянської городской управи 100 р.; правління товариства Південно Руского парохового заводу 18 р.; Погребищенского волосн. правління 34 коп.; від д. д. Яременка та Білого (через О. І. Пугача) 2 р.; пристава 3 ст. радомисельского пов. 4 р. 99 к.; від васильківської городской управи 50 карб.; камянець-подільської городской управи 100 карб.; Петербурского Добродійного Товариства 1.000 карб.; від чернігівської губернской земської управи 4% ю рентою 1.100 карб., та грошима 252 карб.; коростивского. волосного правління 1 р. 04 к.; пристава 2 стану канівского пов. 4 р. 50 к.; прилюдної городской управи 50 карб.; поліційного урядника м. Сміли 1 р. 75 к.; таганчевского волосного правління 1 р. 25 к.; пристава подільского уч. г. Києва 3 р. 90 к.; отамана ставиці Таманської 49 карб.; від київск. електричного товариства 300 р. та від редакції „Ради“ 1596 р. 16 к. зібраних та 21 р. 98 к. відсотків а разом 1618 р. 13 к. А всего в Шевченковому фондї на 14. н. ст. листованада при київській городской управі разом з попередними 13281 р. 64 к. є 18.000 р. 85 коп. — Брацлавска городска дума призначила на памятник 50 руб. Ніжинська городска управа згідно постанові своєї городской думи збрала підписним листом і переслала до комітету 16 р. 75. —

Видавництво „Час“ повідомило комітет, що оно згоджує ся надрукувати 30.000 прим. біографії поета двома мовами по 3 коп. за примірник і просить видати єму задатку 450 карб. Бюро комітету згодилось видати сю суму.

— Улиця Феррера в Парижі. Мешканці улиці Монахів побачили зчудовані в суботу рано (13. листопада), що їх улица змінила в ночи назву із Монашої на улицу Феррера. Заряджене слідство в тій справі виказало, що коло 20 людей заосмотрені в таблиці з написею улиці повідривали старі, а поприбивали з написею Феррера і відійшли собі супокійно. Повідомлена про те префектура поліції казала ті таблиці познимати.

— Шпіунство Добрянського викрито зовсім випадково. Добрянський діставав часто в Самборі листи poste restante, означені числом „100“. Ті листи відбирала звичайно якась дівчина. Аж раз зголосив ся сам Добрянський. Урядник видаючи єму лист, звернув увагу, чи лист той на певно призначений для него. Але на злодїєви, кажуть, шапка горить! Добрянський почувши се, кинув лист і утік. Тоді відчитано лист комісійно. Непідписаний автор з Росії доносив Добрянському, що рівночасно висілає єму переказом 140 К за інформацію про тайну австрійского війска і просив о дальші інформації, за що обіцяв виплачувати Добрянському що місяця певні квоти відповідно до доставлених інформацій. Велід за пим пішла ревизія в мешканю Добрянського в Самборі і в домі єго батька в Ясениці замкові і їх обох арештовано.

— Австрія збрить ся на границях. L' Univers дістав телеграму з Білгороду під днем 14. с. м., що Австрія розпочала на ново війскові і стратегічні приготованя на сербській границі, а рівночасно продовжує приготованя в Галичині на против Росії. Фортифікаційні роботи мають ся провадити з найбільшим поспіхом на австрійській стороні здовж Дунаю, Сави і Дрини а студії терену на границі на північ від Сербії зістали уже укінчені.

— Дрібні вісти. На будову бурси Р. Тов-а педагогічного у Львові зложено від початку сего року до кінця жовтня 22.640 К 94 с з чого на добровільні жертви припадає 14.639 К 91 с, а на рати довжних скривтів 8.001 К 03 с. — Завтрішнього вторника в сальї „Глязди“ (ул. Франціп-канська 7), відиграє драматична комісія укр. студентского Союзу, драму на 4 дії Е. Чірікова в перекладі Л. Пахаревского п. з. „Жиди“ (Gepel). Початоок о 7½ год. — Церковна торговля „Достави“ переносить з кінцем грудня с. р. свою центральну управу зі Станиславова до Львова, в Станиславові остане філія „Достави“.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ.

— З економічного жита на Україні. На засіданю Українского наукового товариства в Києві д. М. Гехтер прочитав реферат на тему: Побічні селянські промисли на Україні, яким і наша суспільність повинна зацікавити ся. „Головним прмислом українского селянства, на думку референта, треба вважати хліборобство; поруч з ним єствують на Україні і відиграють велику ролу в господарстві українского селянина чимало побічних промислів: садівництво, огородництво, птахівництво, тютюнництво, бжільництво,

шовківництво, хмільництво і ин. Звичайно, не однакове значінє всі они мають в житю українского селянства та і самим їм за наших часів доводить ся переживати ріжну долю: на деяких ясно помітні ознаки занепаду, иншіж навпаки — виявляють безперечну тенденцію зростати і розвивати ся. Але як характерну рису всіх зазначених промислів української селянської людности треба вважати те, що они здебільшого розвивають ся не під прапором умілости, а мають вже характер звичайнісенького ремесла. Занепад побічних промислів на Україні дуже некорисно впливає на господарство українского селянства і все стоїть перед ним як грізнеemento mori, вішучи єму страшну руйну. Звичайно, перша і найголовніша роля в руйнованю дрібного селянского господарства на Україні належить обективним соціально-історичним чинникам, неприязним розвиткови єго, але не мале значінє мають в єїй справі і місцеві причини, до яких зарахувати треба: ненормальне становище аграрного питання в Росії, технічну відсталість і культури темноту нашого селянства і т. ин. Не поділяючи погляду ортодоксальних марксистів на безнадійність боротьби з соціально-історичним чинникам митя, які невблаганною рукою пишуть свій смертний присут дрібному селянському господарству, д. М. Гехтер висловлює ся за необхідність для селянства рационального способу-ратунку від загину і в єїй справі найбільшу вагу надає принципови кооперації. Щоб захистити від руйни дрібне селянське господарство на Україні, кінче потрібно, на єго думку, кооперувати всі побічні промисли нашого селянства. На прикладі Франції, а особливо Бельгії можна гаразд упевнити ся, яку велику ролу відиграє в боротьбі дрібного селянского господарства з великими капіталістичними сільско господарскими підприємствами кооперація.

Після сих загальних уваг д. М. Гехтер зупинив ся на кождому з головніших селянських побічних промислів зокрема, дав нарис сучасного їх становища, їх лихолітя, розповів про причини єго і зазначив ті засоби, якими можна булоб поліпшити се сумне становище їх. На єго думку, такі побічні промисли, як садівництво, огородництво, птахівництво, тютюнництво, бжільництво, шовківництво, хмільництво і багато так званих домашних промислів дають нашим селянам більший або менший прибуток, але коли взяти на увагу, що коштує продуцентів єїй прибуток, скільки они витрачають енергії і капіталу на здобуванє єго, то доведе ся виванати єго дуже невеликим. Причини сього сумного становища побічних селянських промислів на Україні все і скрізь одні: неорганізованість і некультурність селянства, примітивність їх техніки, неумінє бороти ся з неприязними сторонними впливами, брак кредиту неорганізованість продажи виробів і т. ин. Остання з згаданих функцій цілком опинила ся в руках глитаїв-скупщиків, котрі не тільки матеріяльні збитки роблять селянам, але завдають їм ще й моральну кривду, фальшуючи продукт (садівництво і тютюнництво) і сам знищуючи віру до українского селянского промислу. Через зазначені лихі умови, в яких опинили ся всі промисли українского селянства, і витвори їх не можуть витримати найменшої конкуренції з закордонним крамом. Наприклад, витворів птахівництва з України вивозять за кордон дуже багато, але там они стоять в кращій ціні хиба тільки за відповідні угорські витвори.

Тютюнництво (найбільше розповсюджене на Чернігівщині і Подільщині), бжільництво (здебільшого на Полтавщині), хмільництво (виключно на Волині), а також і домашні промисли скрізь по Україні через зазначені вже причини розвивають ся далеко не так, як слід би було, або й зовсім занепадають. Селянам в боротьбі з своїм лихом /запомогі сподівати ся в наші часи не можна ні від кого. Департамент хліборобства та земства дають на сю справу надзвичайно мало, коли порівнати їх видатки з тим, що витрачають на запомогу селянским промислам відповідні інституції за кордоном, (н. пр. в Австрії). Урядова запомога також мізерна, крім того, не можна зовсім надї мати, щоб она в недалгим часі збільшила ся. Таким чином, селяни мусять поклати ся тільки на себе, на розвиток самопомачі серед них самих. Тільки гаразд заснована селянска кооперативна організація, яка обхопилаб всі галузи побічних селянських промислів на всьому обшарі України, моглаб поставити їх на кращій шлях і саме дрібне селянське господарство вратувати від цілковитої руйни.

В розправах, що розпочали ся з приводу референта, брали участь дд. Русов, Ярошевич, Пожарський, Мороз та інші.

Д-ій Русов, зазначивши той сумний факт, що говорючи про економічне жите України, здебільшого доводить ся користувати ся непевним статистичним матеріялом, запропонував звернути ся від імені Наукового Товариства з проханєм до всіх земских статистиків ня України, щоб они подавали Товариству певний матеріял про економічне жите ріжних кутків України.

Д-ій Ярошевич зазначив, що в рефераті д

Гехтера використано випадковий матеріал і, крім того, він не дає цілком наукової конструкції. Референт не використав дуже цінного матеріалу, який постачає залізнична статистика, і через те не міг дати географічної мапи промислів на Україні. Крім того в рефераті д. Гехтера на думку д. Ярошевича, не в міру наддано ваги принципам кооперації в життю селянської промисловості на Україні. Кооперація не все і не скрізь може допомогти, бо серед побічних промислів українського селянства є й такі, яких вратувати не можна: се промисли без будучности, котрі конче мусять загинути (бжильництво і другі*).

Д-ій Пожарський зазначив, що референт в відділі про домашні промисли не використав всього відповідного матеріалу, який відносить ся до Київщини (земська статистика), Курщини та Полтавщини.

Д-ій Гехтер, відповідаючи на всі закиди своїх опонентів, знову зазначив свою головну думку, що кооперація, позбавившись своїх хиб, яка має она на Україні, і досягши того розвитку, що в Західній Європі, конче мусить поратувати наше дрібне — селянське господарство від руїни.

Статистичні помилки чи неточности, які зазначили опоненти, не загрожують ніякою небезпекою для его висновків, бо він має на меті дати не картину побічних промислів українського селянства в цифрах, а змалювати їхнє громадське значіння.

— **Озимина в Київщині.** Тепла та вогка погода, що стоїть і по сей день, гарно впливає на озимину і она з кождим днем поправляє ся. Навіть та, що вже пізно посіяна, в кінці жовтня ст. ст. починає сходити хустою щіткою. Кілька днів і она не буде бояться морозів. А ранню засіяну в серпні, по деяких місцях навіть косять та спасають, бо боять ся, щоб не виколосилась. В чигиринській та черкавській повітах зявив ся подекуди земляний червач і дуже псує озимину. Взагалі ж по всій Київщині озимина має досить гарний вигляд і коли буде добра зима, то можна сподіватись гарного врожаю і на той рік „Рада“.

Наука, штука і література.

— **„Живе Слово“.** В ч. 3. понеділкової газети „Живе Слово“, що виходить у Нікольсько Усурійському під редакцією І. Переверзева, в авчайнім українській відділі надруковано вірші О. Олеси („Ми плакали на цвинтарі“), М. Вдовиченка — „Ренегатам“ (з „Ради“), оповідане І. Харківського „Шира розмова“ та в російській перекладі І. Олесина, один з фейлетонів М. Пилипківича: „Казки дійсного життя“, Редакція обіцяє дати цілу серію сих фейлетонів М. Пилипківича в порекладі І. Олесина.

— **Київське „Село“.** Вийшло ч. 10. Зміст: Законопроект про ученє українською мовою, М. Гр. — За тиждень — Вісті з столиці, П. Смутка. — Як селянські товариства продають хліб, М. Г-ча. — Іван Котляревський, М. Шаповала. — О. Олес, „Продавай чужинцю хату“. — У школі, Вибороного Макогоненка. — Що таке пошести, Ч. — Про ооліщенє землі, Син села. — Дописи. — Сьміховина. — Ціни на хліб. — Оголошенє.

Телеграми

в дня 22. листопада.

Відень. Kroat. Korresp. доносять, що сой-мовий „руській клуб“ виключив зі своїх членів д-ра Дудикевича, який був доси лише засуспендований. Посли Давидяк, Король і тов. заснують нову партію.

Рим. Міністер загр. справ Тіттоні і голяндський посол підписали вчера італійсько голяндський договір про роземні суди.

Відень. Якійсь невисліджений злочинець розіслав капітанам генерального штабу „покриляючі“ порошки. Один з капітанів отруїв ся тими порохами. Інші їх не уживали. Заряджено слідство.

*) Цікава річ, що на те сказалиб наші галицькі пчоларі, чи справді сей промисл важний мав би загинати. Взагалі годилоб ся, щоб і у нас більше заводів зявнв і звертали бачність на народне господарство і промисли і старали ся також у нас перевести відповідну організацію, без якої не можна нині видержати конкуренції. — *Ред. Русл.*

Оповіщенє.

Конституючі загальні збори акціонерів субскрибентів Земельного Банку гіпотечного, спілки акційної у Львові відбудуть ся у Львові дня 8. (осьмого) н. ст. грудня 1909 о год. 3. з полудня в комнатах „Рускої Бесіди“ (Ринок, ч. 10, I. пов.) з отсим предметом нарад:

- 1) Отворенє зборів,
- 2) вибір предсідателя,
- 3) ршенє про заснованє сеї спілки акційної і остаточне принятє усталеного змісту статута в укладі затвердженім правительством,
- 4) вибір 10 членів Ради Надзираючої (по мысли § 106 статута).

Повідомленє про збори розіслано вже всім Вп. акціонерам субскрибентам.

Кождих п'ять акцій управняють до одного голосу на зборах.

Акціонари, що мають менше акцій, є управнені установити акци наря спільним повновласцем (§ 68).

Хто не одержав би ще запрошеня на збори, зволить сей час повідомити про се Комітет основателів у Львові (ул. Руска ч. 20), щоби ему на час вислати легітимацію потрібну до участи в зборах.

Львів, 20. н. ст. листопада 1909.

Основателі:

- Андрей Шептицький, Митрополит.
- Константин Чехович, Епископ.
- Григорий Ходжишин, Епископ.
- Николай Василько.
- о. Тит Войнаровський.
- Др. Теофіл Дембицький.
- Др. Теофіл Кормош.
- Др. Кость Левинський.
- Др. Евген Олесницький.
- Юліян Романчук.
- Др. Тадей Соловій.
- Др. Стефан Смаль-Стоцький.
- Др. Стефан Федак.
- Др. Микола Шухевич.

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

Нова сензаційна програма

від 16. до 30. листопада 1909.

Щоденно о 8. год. вечер представлєнє. В неділі і сьвята 2 представлєнє о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що п'ятницї High-Life представлєнє. Білєти вчаснійше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

Др. Богдан Барвіньський:

Зїзд галицького князя Данила з угорським королем Белею IV. в Прешбурзі 1250 р. Історично критична аналіза. Львів 1901. 16° ст. 18. — Ціна 10 сот.

Прешбурський зїзд в справі спадщини по Бабенбергах. (Причинок до історії великого австрійського безкоролівя). Львів 1903. 8° ст. 27. — Ціна 30 с.

Жигимонт Кейстutowич, великий князь Литовско-руській. Історична монографія. Жовква 1905. 8° ст. XIV+170. — Ціна 2 К.

Zygmunt Kiejstutowicz, książę starodubski. Львів 1906. 8° ст. 28. — Ціна 50 с.

Bogurodzicza dzewiczka a історичні висновки д-ра Щурата. (В інтересі історичної правди). Львів 1906. мала 8° ст. 41. — Ціна 20 с.

Історичні причинки. Розвідки, замітки і матеріали до історії України-Руси. І. Жовква 1908 мал. 8° ст. 170. — Ціна 2 К.

Історичний розвиток імені українсько-руського народу. Львів, мал. 8° ст. 41. Ціна 40 с.

Pieczęcie książąt halicko-włodzimierskich z pierwszej pol. XIV. w. Краків 1909. мал. 8° ст. 22. Ціна 40 с.

Pieczęcie bojarów halicko-włodzimierskich z pierwszej połowy XIV. w. — вел. 8° ст. 4. Львів. Ціна 5 сот.

Дістати можна в книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові, Ринок 10.

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, тог-говлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицько-руської фабрики Евгєна Біліньського в Збаражї.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% н. школи і бурсї тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по сьвященниках.

Держім ся покликю:

Свій до свого!

Телефон 788. — Конто щадницї почтової 25.261.

Товариство взаїмних обезпечєнь

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20. (власний дім).

приймає обезпечєня будинків, збіжа і зварядів господарських, від шкід огневих під корисними услівями,

числить умірковані премії за обезпечєня,

ліквідує шкоди безпроволочно по пожарі,

уділяє обезпечєним членам з річної надвижки звороти.

За рік 1908 припадає на користь членів зворот 15%.

Поліси „Дністра“ приймає при позичках Банк краєвий у Львові і в Чернівцях, Галицька Каса Опщадности, Руска Щадниця і інші каси опщадности.

Через „Дністер“ можна асекуровати ся на житє в Товаристві взаїмних обезпечєнь в Кракові. Інформації до обезпечєнь уділяють агенції „Дністра“.

Зголшеня письмєнних господарів о агенцію приймають ся тільки з таких громад, де єще не робить инший агент „Дністра“.

Фонди „Дністра“ 31/12. 1908 вносять: Фонд резервовий і резерва премій К 1,865.540.—; инші фонди К 458.564.—; разом К 2,324.104.—

Канцелярії Товариства отворєні для сторін від год. 8—3.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Тарнога	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Чернівєць	8:05	—	2:05	5:58	9:30
Чернівєць	—	—	—	6:40	12:20
Станіславова	5:45	—	—	—	—
Коломиї	—	10:20	—	—	—
Стрия	7:29	11:45	4:25	—	11:00
Пустомит	7:29	11:45	4:25	10:15*	11:00
Самбора	8:00	9:57	2:00	—	9:00
Любіня	8:00	9:57	2:00	9:00	11:45*
Рава рускої	7:10	12:40	4:50	—	—
Янова	8:05	1:15	5:00	9:25	10:10†
Брухович	7:10	10:05A	1:48B	4:50	8:20
Брухович	8:15	12:40	3:27B	5:30†	9:35B
Замної води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50

На Підзамчє:

З Підволочиск	7:01	11:40	2:00	5:15	10:12
„ Бродів	7:01	—	2:00	5:15	10:12
„ Курович	—	—	11:19	—	9:39
„ Винник	8:07	—	11:19	3:26	9:39

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	в ночі
Кракова	3:50	8:25	2:45	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45
Гяшева	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	8:00	11:10
Чернівєць	6:10	9:35	—	—	10:38
Чернівєць	—	9:10	2:23	—	2:50
Станіславова	—	—	2:50	—	—
Коломиї	—	—	—	6:00	—
Стрия	7:30	—	1:45	6:55	11:25
Пустомит	7:30	10:35*	1:45	6:55	11:25
Самбора	8:00	9:05	—	3:40	10:45
Любіня	8:00	9:05	2:15*	3:40	10:45
Рава рускої	6:14	11:05	—	—	11:35B
Янова	8:20	10:10	1:37†	3:40	6:30
Брухович	7:21	11:05	2:30B	5:50†	8:34B
Брухович	6:14	9:00A	12:41B	3:45	7:10
Замної води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:15

З Підзамчє:

До Підволочиск	6:35	11:00	2:31	8:29	11:32
„ Бродів	6:35	11:00	2:31	8:29	—
„ Курович	—	7:13	—	2:52	—
„ Винник	5:44	7:13	1:30	2:52	—

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в неділі і сьвята від 10¹⁵ до 11¹⁵. А) Лише в неділі і сьвята від 1¹⁵ до 2¹⁵. — Б) Лише в неділі і сьвята від 1¹⁵ до 2¹⁵. — В) В неділі і сьвята а від 1¹⁵ до 2¹⁵ подець. — Г) Щоденно від 1¹⁵ до 2¹⁵. — 3) Лише в неділі.

